

مقایسه خواص کمی و کیفی میوه «به» (*Cydonia oblonga*) (خواص مرفولوژیکی - شیمیایی) در ژنوتیپ‌های بومی «به» استان اصفهان
فرزانه رضوی^۱، کاظم ارزانی^۲ و علی وزوایی^۳

۱- کارشناس ارشد و محقق بخش باغبانی مرکز تحقیقات کشاورزی استان چهارمحال و بختیاری

۲- استادیار گروه باغبانی، دانشکده کشاورزی دانشگاه ترتیب مدرس.

۳- استادیار گروه باغبانی، دانشکده کشاورزی دانشگاه تهران.

«به» از درختان میوه معتدله و جزء خانواده رزاسه (*Rosaceae*) و زیر خانواده پوموئیده (*xv*) می‌باشد. میوه «به» یک میوه پوم پر بذر است که قسمت گوشتی آن از لوله گل یا فلوراتیوب (*Flora tube*) تشکیل شده است. این میوه به رنگ زرد طلایی و در بعضی ارقام زرد مایل به سبز است که در اواخر تابستان می‌رسد و معطر و کرکدار است. «به» میوه‌ای کلیماکتریک بوده و منحنی رشد آن به صورت سیگموئید است.

از فاکتورهای مهم در مقایسه و یا شناسایی ارقام و ژنوتیپ‌های درختان میوه و از جمله «به» خواص کمی و کیفی میوه می‌باشد.

در این تحقیق صفات مختلف میوه در ژنوتیپ‌های بومی «به» که در مناطق مختلف استان اصفهان جمع‌آوری شده‌اند، بررسی و مقایسه شده است.

این ژنوتیپ‌ها عبارتند از: ژنوتیپ LL6 («به» ترشه نطنز)، ژنوتیپ MMM1 («به» باغ کومه)، ژنوتیپ CC3 («به» گل سفید باغ کرمانی)، ژنوتیپ BB6 («به» ته کوبجی)، ژنوتیپ LL9 («به» کوزه‌ای نطنز)، ژنوتیپ Z1 («به» ته صاف)، ژنوتیپ GGGGG («به» گلابی شکل).

صفات میوه که در این ژنوتیپ‌ها مورد بررسی قرار گرفتند عبارتند از:

الف - خواص شیمیایی میوه، شامل:

درصد قند میوه، درصد کل مواد جامد محلول در آب میوه (TSS)، میزان اسید پخته میوه، درصد آب میوه، درصد ماده خشک میوه، درصد فیبر در میوه، درصد پکتین در میوه، میزان PH آب میوه و درصد خاکستر میوه. کلیه این فاکتورها براساس روشهای متداول و استاندارد در تجزیه و آنالیز مواد غذایی اندازه‌گیری شدند و هر فاکتور در تعداد ۵ میوه در هر ژنوتیپ که به صورت کاملاً تصادفی از نواحی مختلف درخت برداشت شده بود، اندازه‌گیری و سپس میانگین آن محاسبه شد. (برداشت میوه در تمام ژنوتیپ‌ها در یک زمان و در اواخر شهریور ۱۳۷۷ انجام گرفت)

- ب - خواص فیزیکی و مرفولوژیکی میوه، شامل :
- شکل ظاهری میوه (که شامل شکل طشتک میوه و شکل سر میوه یا اپکس نیز می باشد)
 - خصوصیات لوله گل یا کالیکس تیوب (calyx tube) (شکل، اندازه)
 - خصوصیات مغز میوه یا کر (Core) (شکل، اندازه)
 - اندازه میوه (وزن متوسط میوه، طول متوسط میوه)
 - رنگ میوه
 - خصوصیات سطح میوه (خواص پوست میوه، کرک میوه و غیره)
 - خصوصیات گوشت میوه (رنگ گوشت، میزان سفتی بافت و نوع بافت)
 - طعم و عطر میوه
 - خصوصیات بذر میوه (اندازه، شکل و رنگ)
- بررسی هر یک از صفات مذکور نیز در ۵ عدد میوه از هر ژنوتیپ، که به صورت کاملاً تصادفی از نواحی مختلف درخت برداشت شده بودند، و براساس دیسکریپتور تهیه شده برای میوه «به» انجام گرفت.
- نهایتاً پس از بررسی های کامل انجام شده، صفات میوه در هر کدام از ژنوتیپ های بومی «به» توصیف و معرفی شد.
- کلمات کلیدی : «به»، سیدونیا ابلنگا، کولتیوار، ژنوتیپ، میوه، خواص میوه، روش های آنالیز میوه، ترکیبات شیمیایی میوه، خواص مرفولوژیکی میوه